

---

3. SLOBODA, ROVNOSŤ, BRATSTVO. IDEÁLY A ÚDEL UHORSKÝCH JAKOBÍNŮV

Dňa 20. mája 1795 krátko pred piatou hodinou ráno zopár sedliackych vozov vezie v Budíne na popravisko piatich odsúdených: opáta Jozefa Ignáca Martinoviča, grófa Jakuba Sigraya, tajomníka Uhorskej kráľovskej komory, modranského rodáka Jozefa Hajnóciho, kapitána jazdy vo výslužbe Jána Lakoviča a mladého súkromného sekretára Františka Szentmariayho. Všetkých sfali, ako prináleží trestať rodovú šľachtu, ktorá sa dopustí velezrady a úkladov voči panovníckemu majestátu. Taký istý trest stihol aj príslušníka honorácie nezemana Hajnóciho, inteligenciu si teda úrady začínajú vážiť ako duchovnú šľachtu; 3. júna toho istého roku podobný osud stihol právnik a vychovávateľ Alexandra Solárčika a právnik Pavla Ösa. Ďalší jedenásti odsúdení na smrť dostali milosť a panovník im zmenil trest na dlhodobé väzenie. Celkovo stálo pred súdom v Uhorsku 60 ľudí, z ktorých 49 bolo odsúdených. Dvaja z nich ešte pred procesom spáchali samovraždu, štyria umreli vo väzení, ostatných dlhodobo odsúdených prepustili v rokoch 1801 – 1803. Neskôr ich nazvali *uhorskými jakobínmi*.

Termín *jakobín* poznáme z dejín Francúzskej revolúcie. Boli to členovia klubu jakobínov, ktorý sídlil v dominikánskom kláštore na ulici Saint-Honoré v Paríži, radikálni demokrati, republikáni, ktorí stupňovali revolučné požiadavky, až dovedli Francúzsku revolúciu k teroru. Najznámejší z nich je Maximilien Robespierre. V habsburskej monarchii sa koncom 18. storočia k revolúcii neschyľovalo a myslenie odsúdených sa nezhodovalo s praxou radikálov Francúzskej revolúcie; boli to ľudia, ktorí sympatizovali s Francúzskej revolúciou najmä v jej prvej fáze. Nadchýnali sa *Deklaráciou práv človeka a občana*, francúzskej ústavou, heslami sloboda, rovnosť, bratstvo. Vo Francúzskej revolúcii jej ideovo, kultúrne i názormi zodpovedali skôr *girondisti*. Niektorých postupne uchvátila dynamika udalostí, spievali revolučné piesne, tokajským pripíjali na zdravie vzdialeným odvážlivcom vo Francúzsku, ako aj prvým vojnovým zajatcom, ktorí sa objavili v Pešti po vypuknutí vojny medzi revolučným Francúzskom a habsburskou monarchiou. V kontexte dejín habsburskej monarchie dnes dokážeme *uhorských jakobínov* situovať pomerne presne. Išlo najmä o príslušníkov jozefínskej inteligencie, ktorá doplatila na podozrievavosť rakúskej polície a na obrat v politike dvora po nástupe cisára Františka II. na trón.

Revolučné udalosti vo Francúzsku sprevádzané násilím mali na Jozefa II.